

14. září: Svátek Povýšení sv. Kříže - *Kniha kříže*

Drazí bratři a sestry, ve vstupní modlitbě jsme prosili: „Bože, Tys chtěl, aby všichni lidé byli spaseni křížem tvého Syna; dej ať pochopíme, že jeho smrt na kříži je vítězstvím nad smrtí, a doved' i nás do slávy vzkříšení.“ Ano, byli jsme spaseni smrtí Krista Pána na kříži, nyní jde jen o to, abychom s jeho pomocí žili tak, aby jeho vítězství nad smrtí vedlo i nás ke slávě vzkříšení. Svatý apoštol Pavel napsal v listu Galaťanům (2,19-20): „Spolu s Kristem jsem ukřižován. Už nežiji já, ale žije ve mně Kristus. Tento život v těle žiji ve víře v Božího Syna, protože on mě miloval a za mě se obětoval.“ (6,14-16): „Ať je daleko ode mě, abych se chlubil něčím jiným než křížem našeho Pána Ježíše Krista, kterým je pro mě ukřižován svět a já světu.“ Slavíme svátek svatého Kříže a spolu s Ukřižovaným se nám dostává povýšení, takže pod námi zůstává země s našimi hříchy a my získáváme nebe. Tolik toho má v moci Kristův kříž. Kdo má jeho Kříž, má poklad. Právem nazýváme pokladem to, co je ze všech dobrých věcí vskutku a vpravdě nejkrásnější, neboť v kříži a skrze něj byla obnovena naše spása, na něm spočívá veškerá naše spása.

Bez kříže by totiž nebyl ukřižovaný Kristus, bez kříže by nebyl Život přibitý na dřevo. A kdyby Život nebyl přibit na kříž, nevytryskly by z Kristova boku prameny nesmrtelnosti, krev a voda, smíření světa, a dlužní úpis hříchu by nebyl zničen. Nebyli bychom propuštěni na svobodu, neokoušeli bychom z ovoce stromu života, neotevřel by se nám ráj. Bez kříže by nebyla přemožena smrt, peklo by nebylo připraveno o moc nad námi. Nuže, jak veliký a vzácný je kříž! Je veliký, protože veliké je množství dobra, které způsobil; tím větší, čím více dobra přísluší Kristovým divům a jeho utrpení; je vzácný, protože je znamením umučení Božího Syna, i znamením jeho vítězství: je znamením smrti, kterou na sebe na kříži za nás dobrovolně vzal; a znamením vítězství, neboť jím byl sražen ďábel a přemožena smrt; pekelné brány byly vyvráceny a celému světu byla přinesena spása. Tento kříž se nazývá také Kristovou slávou a Kristovým povýšením. On je ten vytoužený kalich a dovršení všech utrpení, která pro nás Kristus vytrpěl. Že kříž skutečně je Kristovou slávou, to slyšíme z jeho vlastních úst: „Nyní je oslaven Syn člověka a Bůh je oslaven v něm; ...ano, hned ho oslaví.“ (Jan 13,31-32) A také: „Nyní oslav ty mne u sebe, Otče, slávou, kterou jsem měl u tebe, dříve než byl svět.“ (Jan 17,5) A jinde: „Otče, oslav své jméno.“ A ozval se hlas z nebe: „Oslavil jsem a ještě oslavím.“ (Jan 12,28) Naznačoval tím slávu, která vzešla pak z kříže. A že je kříž také Kristovým vyvýšením, to opět potvrzují jeho vlastní slova: „A já, až budu ze země vyvýšen, potáhnu všechny k sobě.“ (Jan 12,32) Vidíš tedy, že Kristovou slávou a jeho vyvýšením je kříž.

K myšlenkám svatého biskupa Ondřeje Krétského, jehož promluvu máme uvedenou v liturgii hodin dnešního dne v modlitbě se čtením, stojí za to přidat i druhé čtení modlitby se čtením z liturgie hodin o nezávazné památce kněze svatého Pavla od Kříže. Narodil se 3. ledna 1694 v obci Ovadě poblíž Alessandrie v severozápadní Itálii jako druhý ze 16 dětí. V mládí pomáhal otcí v

obchodě a od roku 1713 svému faráři při vyučování náboženství. Rozjímání o Ježíšově utrpení a touha po přísném asketickém životě ho přivedly k rozhodnutí založit řád pasionistů, kteří kromě tří obvyklých slibů skládají ještě čtvrtý: šířit úctu k utrpení Páně. Pro příliš tvrdou přísnost byly jejich stanovy schváleny v roce 1724 nejprve ústně a teprve po úpravách v roce 1741 písemně. Po vysvěcení na kněze v roce 1727 se usadil se svými druhy na vrchu Monte Argentariu severně od Říma a odtud konali lidové misie. Do roku 1773 už měli ve střední Itálii 12 klášterů. Roku 1771 založil také ženskou větev řádu pasionistů. Jako odkaz zanechal kromě řeholních pravidel svůj duchovní deník a více než 2.000 dopisů. Zemřel 18. října 1775 v klášteře při bazilice svatých Jana a Pavla v Římě. Za svatého byl prohlášen v roce 1867. A z jeho dopisů tu máme pod názvem „Kážeme Krista ukřižovaného“ toto rozjímání:

Není nic lepšího a užitečnějšího k našemu posvěcení než obracet svou pozornost k utrpení Páně a rozjímat o něm. Touto cestou se dojde k svatému spojení s Bohem. V této nejsvětější škole se učíme pravé moudrosti: tam se jí naučili všichni svatí. Až zapustí kříž našeho milého Ježíše hlubší kořeny ve vašem srdci, budete říkat: „Raději trpět než umřít,“ nebo: „Trpět nebo umřít,“ anebo ještě lépe: „Ani trpět ani umřít, ale dokonale se podřídít Boží vůli.“ Láska je síla, která spojuje, a útrapy svého milovaného Dobra pokládá za své vlastní. Její oheň zasahuje až do morku kostí, proměňuje milujícího v milovaného. Láska se vznešeným způsobem mísí s bolestí a bolest s láskou, a tím vzniká tak těsné sepjetí lásky a bolesti, že už nelze oddělit lásku od bolesti ani bolest od lásky; a proto se milující duše ve své bolesti raduje a ve své bolestné lásce plesá. Vytrvejte tedy v konání všech ctností, ale zvláště následujte láskyhodného Ježíše v jeho utrpení, neboť to je vrchol ryzí lásky. Jednejme tak, aby mohli všichni poznat, že jsme nejen uvnitř, ale i navenek obrazem ukřižovaného Krista; on je vzor veškeré dobroty a mírnosti. A ten, kdo je vnitřně spojen se Synem živého Boha, je jeho obrazem také navenek, a to stálým uskutečňováním hrdinské ctnosti, především trpělivosti, která má takovou sílu, že si nenaříká ani potají, ani veřejně. Ukryjte se tedy v Ježíši ukřižovaném a nemějte žádné jiné přání, než aby se všichni ve všem zcela podřídili jeho vůli.

Když si ukřižovaného Ježíše opravdu zamilujeme, budeme v chrámě svého srdce stále oslavovat jeho kříž, a to tím, že budeme tiše snášet utrpení a nebudeme se spoléhat na žádného tvora. A protože se každá oslava koná s radostí, proto ti, kdo milují Ukřižovaného, budou oslavovat kříž tichým snášením s veselou a jasnou tváří, tak, aby to zůstalo lidem skryté a bylo známé jenom nejvyššímu Dobru. Při oslavě se vždycky koná slavnostní hostina; ať je naším pokrmem Boží vůle, jak nám to svým příkladem ukázal náš Pán, naše ukřižovaná Láska. Není třeba v našem životě žádné zvláštní kříže vyhledávat, ani si je vymýšlet, stačí bohatě ty, které nám přijdou do cesty samy, ať už je nám z Božího dopuštění nastrojí naše vlastní ubohost, příroda či naši bližní. Pane Bože, dej nám svou milost, ať jako svatý Pavel od Kříže přilneme vroucí láskou k tvému ukřižovanému Synu a statečně na sebe bereme svůj kříž.

Z LITURGIE:

VSTUPNÍ ANTIFONA

Naší jedinou chloubou je kříž našeho Pána Ježíše Krista: v něm je naše naděje, život a vzkříšení, skrze něj jsme spaseni a vysvobozeni.

Uvedení do bohoslužby

Dnešní svátek má svůj původ v Jeruzalémě, kde se už v 5. století 14. září vystavovaly k veřejné úctě zbytky z Kristova kříže. Křesťanský Východ začal pak v tento den slavit dnešní svátek; v 7. století se jeho slavení rozšířilo i na Západ. Později se zároveň vzpomínalo také na znovuzískání svatého kříže z Persie, kam byly jeho ostatky odneseny jako válečná kořist. Císař Hérakleios je v roce 628 přinesl zpět do Jeruzaléma.

Nebo:

Eucharistie je obětní hostinou. Z Božího zjevení víme, že v Novém zákoně je jediná oběť. Všechny oběti předchozích dob zanikly jedinou skutečnou obětí, kterou přinesl Kristus na kříži. Sebeobětování a poslušnost k Otci určovaly celý Kristův život. Ve smrti na kříži se projevily poznatelným vnějším znamením a toto sebeobětování, tento vykupitelský postoj, je v druhé Božské osobě trvale na věčnosti přítomný. Jestliže se krvavým způsobem stal poznatelným na kříži, stejně se stal poznatelným ve mši svaté způsobem nekrvavým pod způsoby chleba a vína. Mše svatá je tedy nesmírným tajemstvím, při němž lze tu pokaždé stát pod Kristovým křížem.

VSTUPNÍ MODLITBA

Bože, tys chtěl, aby všichni lidé byli spaseni křížem tvého Syna; dej, ať pochopíme, že jeho smrt na kříži je vítězstvím nad smrtí, a doved' i nás do slávy vzkříšení. Prosíme o to skrze tvého Syna Ježíše Krista, našeho Pána, neboť on s tebou v jednotě Ducha svatého žije a kraluje po všechny věky věků. - Amen.

Uvedení do 1. čtení

Na poušti Izraeli hrozí nebezpečí, že vymře vinou jedovatých hadů, kteří mají skrýše ve skaliskách na stepi, kterou procházeli. Bůh na Mojžíšovu modlitbu odpoví, měděný had bude protijedem na hadí uštknutí. Je to skoro zkušenostním znamením účinnosti spásy, kterou Bůh nabízí tomu, kdo v něho věří. Základ dnešního čtení evangelia svatého Jana je už blízko a je také připraven knihou Moudrosti, která tuto příhodu vykládá takto: „Pro výstrahu byli nakrátko poděšeni, neboť dostali znamení záchrany, aby si připomněli příkazy tvého zákona. Kdo se totiž k němu obrátil, nebyl zachráněn tím, co viděl, ale tebou, který jsi zachránce všech.“

Nebo:

Formulaci „Hospodin poslal na lid jedovate hady,“ případně jiné jí podobné je třeba chápat na pozadí myšlení, které nerozlišuje prvotní a druhotné příčiny. Tím se vyjadřuje, že Bohu se nic, ani zlo, nevymklo z rukou. Důležitá je zde spíše skutečnost, že k záchraně nedošlo nějakým kouzlem, nýbrž skrze lítost lidu a Mojžíšovu přímluvu. Pohled na měděného hada se pak pro Janovo evangelium stává předobrazem věřícího pohledu na Krista povýšeného na kříži.

1. ČTENÍ Nm 21,4b-9 Každý uštknutý, když se na měděného hada podívá, zůstane na živu.

Čtení ze čtvrté knihy Mojžíšovy.

Hebrejové táhli směrem k Rákosovému moři a lid už omrzelo být stále na cestě.

Lidé mluvili proti Bohu i Mojžíšovi: "Proč jste nás vyvedli z Egypta? Abychom umřeli tady na poušti? Není chléb ani voda. Už máme dost té hladové stravy."

Hospodin poslal proto na lid jedovate hady, jejichž uštknutí způsobilo smrt mnoha lidí z Izraele. Lidé přišli k Mojžíšovi a řekli: "Hřešili jsme, když jsme mluvili proti Hospodinu a proti tobě; modli se k Hospodinu, aby od nás odstranil hady." A Mojžíš se modlil za lid.

Hospodin řekl Mojžíšovi: "Udělej si hada a vztyč ho na kůl; každý uštknutý, když se na něj podívá, zůstane na živu." Mojžíš zhotovil měděného hada, vztyčil ho na kůl, a když had někoho uštkl a ten pohlédl na měděného hada, zůstal na živu.

Slyšeli jsme slovo Boží.

Ži 78,1-2.34-35.36-37.38 Odp.: srv. 7c

Odp.: Nezapomínejte na Boží skutky!

Slyš, můj lide, mé naučení, - nastav uši slovům mých úst! - Otevru k průpovědi svá ústa, - vyložím tajemné události z pradávných dob.

Odp.

Když Hospodin hubil Izraele, hledali ho, - obraceli se a sháněli se po Bohu. - Vzpomínali si, že Bůh je jim skálou, - že Nejvyšší, Bůh, je jim zachráncem.

Odp.

Lísali se k němu ústy, - ale svým jazykem mu lhali, - neboť jejich srdce nebylo k němu upřímné - a nebyli věrni jeho smlouvě.

Odp.

On však milostivě odpouštěl vinu a nehubil je, - často potlačoval svůj hněv - a nedal zcela vzplát své nevoli.

Odp.

Uvedení do 2. čtení

Jádrem proslulého Pavlova hymnu je protiklad ponížení s povýšením. V první části se představuje stav Krista jako člověka: objevil se na této zemi v podobě otoka, posledního z lidí, aby skutečně prošel celým lidstvem, dobyl ho a zachránil. Jeho volba byla vzdáním se rovnosti s Otcem, aby se mohl vtělit. Je to vyjádřeno pěti rozhodnutími: zřici se sebe, vzít na sebe přirozenost služebníka, stát se jedním z lidí, ponížit se a stát se poslušným. Kříž je propastí ponížení, ale také vrcholem druhé části hymnu: povýšením ve velikonoční slávě. Jako trpící Boží Služebník je Ježíš povýšen a ustanoven Pánem všech bytostí, které vykoupil a přivedl zpět k Bohu. Nyní vládne jako Král a Pán.

Nebo:

Tento hymnus ukazuje v protikladech Ježíšovu cestu sestoupení a povýšení. V první části se hlouběji rozvádí Ježíšovo vzdání se nároků na pocty a slávu. Ježíš se stal služebníkem, obyčejným člověkem, který dokonce zemřel potupnou smrtí kříže. Navenek se zřekl svého jména, i když nepřestal být Bohem a Pánem slávy, jen to nebylo vidět očima lidí, a proto jako člověk dostal Jméno nad jiná jména. Ponížený a potupený služebník byl povýšen a stal se Pánem! Služebník opovrhovaný od lidí je nyní prostoupen tak velkou Boží slávou, že všichni musí uznat: Ježíš Kristus je Pán!

2. ČTENÍ Flp 2,6-11 *Ponížil se, proto ho také Bůh povýšil.*

Čtení z listu svatého apoštola Pavla Filipánům.

Kristus Ježíš, ačkoli má božskou přirozenost, nic nelpěl na tom, že je rovný Bohu, ale sám sebe se zřekl, vzal na sebe přirozenost služebníka a stal se jedním z lidí. Byl jako každý jiný člověk, ponížil se a byl poslušný až k smrti, a to k smrti na kříži. Proto ho také Bůh povýšil a dal mu Jméno nad každé jiné jméno, takže při Ježíšově jménu musí pokleknout každé koleno na nebi, na zemi i v podsvětí a každý jazyk musí k slávě Boha Otce vyznat: Ježíš Kristus je Pán.

Slyšeli jsme slovo Boží.

ZPĚV PŘED EVANGELIEM

Aleluja. Klaníme se ti, Kriste, a velebíme tě, neboť svým křížem jsi vykoupil svět. Aleluja.

Uvedení do 3. čtení

Středem Ježíšovy noční rozmluvy s Nikodémem je úvaha o příhodě s hadem na poušti, o níž jsme četli v 1. čtení. Souvislost je naprosto zřejmá: hadu odpovídá Syn člověka, po vyvýšení v prvním příběhu nastupuje Kristovo povýšení; životu, který uštknutý hadem získal pohledem víry na měděného hada, odpovídá věčný život, který dává Kristus povýšený na kříž tomu, kdo v něho věří. Povýšením na kříž se projevuje spasitelná láska, vždyť „Bůh tak miloval

svět, že dal svého jednorozeného Syna.“ Smrt a oslavení Krista se musí chápat právě v tomto znamení lásky. Kristovo povýšení na kříž je kořenem spásy a zjevením jeho lásky.

Nebo:

V tomto úryvku se velmi stručně a výstižně vyjadřuje cesta spásy: Boží láska k člověku vyvrcholila v daru jediného Božího Syna; víra v něho je pak již teď vstupem do věčného života. "Kdo věří v Syna, má život věčný", a proto není souzen. Takový člověk se totiž otevřel k přijetí Božího života: přešel ze smrti do života, nestojí už proti Bohu, ale v Bohu.

EVANGELIUM Jan 3,13-17 *Syn člověka musí být vyvýšen.*

Slova svatého evangelia podle Jana.

Ježíš řekl Nikodémovi:

"Nikdo nevystoupil do nebe kromě toho, který sestoupil z nebe, totiž Syn člověka. Jako Mojžíš vyvýšil na poušti hada, tak musí být vyvýšen Syn člověka, aby každý, kdo v něho věří, měl skrze něho život věčný.

Neboť tak Bůh miloval svět, že dal svého jednorozeného Syna, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný. Bůh přece neposlal svého Syna na svět, aby svět odsoudil, ale aby svět byl skrze něho spasen."

Slyšeli jsme slovo Boží.

VEZMI KŘÍŽ A NÁSLEDUJ JEŽÍŠE

Vypravuje jedna stará legenda: Když Pán Bůh stvořil svět, ptal se Stvořitel všech zvířat, jaké mají zvláštní přání, aby se cítila dobře na světě. A tak tygr si přál ostré zuby, aby se mu dobře lovalo, slon dlouhý chobot, pták křídla a zajíček ochranné zbarvení srsti. Všechna zvířata dostala, co chtěla, a byla spokojena. Když to lidé viděli, byli mrzutí, že se jich Stvořitel na nic neptal. „My lidé s tímto světem spokojeni nejsme,“ volali k Bohu. A Bůh jim odpověděl: „Tak je to správné, tak jsem to chtěl. Vy lidé nemáte být jako zvířata spokojení na tomto světě, zde není váš domov. Vy máte hledět vzhůru a hledat, co je nad vámi. Jen se postavte vzpřímeně!“ Legenda končí takto: Od té doby zvířata hledí dolů k zemi, ale člověk chodí vzpřímeně a hledí k nebi. A znamením zkřížení pohledu pozemského s nebeským je kříž.

Dnešní svátek Povýšení svatého Kříže nás vede, abychom se s novou pozorností podívali na toto hlavní znamení křesťanské víry. Abychom si nově uvědomili, že na kříži zemřel Boží Syn, abychom my, lidské děti, mohli žít. Je to nejnadanější věc, podívat se na kříž. Naši křesťanští předkové zanechali nám mnoho křížů všude, kam pohlédneme: železné na věžích kostelů, žulové na rozcestích silnic, mramorové na hřbitovech, dřevěné na zdích našich

domácností, zlacené na hrudi žen. Kam se podíváš zahlédneš nějaký kříž. Jenže v tom je právě naše potíže. Čeho je moc, to přestaneme vidět a vnímat. Vznikne nebezpečí, že to ztratí původní význam a stane se kýčem či pověrou. Kterýsi americký časopis pro automobilisty nabízel na celostránkovém inzerátu nový druh maskota pro štěstí: Zlacený křížek s rubínovými kapkami krve na trnové koruně a při prudších otřesech se oči Pána Ježíše rozsvítí! Půl miliónu automobilistů už prý vyhodilo opičku na gumičce a zavěsili si Krista s blikajícíma očima!

Krčíte asi v duchu rameny a říkáte si: takové zneužití kříže u nás nebývá. To máte pravdu. Nám hrozí spíš nepoužívání, než zneužívání kříže. Nám je toto znamení tak zevšednělé, že se nad tím už nezamýšlíme. A mělo by nás při každém pohledu na kříž napadnout, že na kříži vykřvácel Boží Syn, abychom my mohli žít. Mělo by nás napadnout, že na kříži přestalo být lidské trápení nesmyslné a neúčelné. Mělo by nás napadnout, že Kristův kříž máme po celý život následovat. Následovat kříž denně v osobním životě, co se tím míní? Máme snad vyhledávat kříže a trápení? To jistě ne. Ani Ježíš to nedělal, kříž mu byl vnucen. Nectíme kříž jako nástroj mučení a usmrcení, ale jako nástroj přemožení smrti, znamení života za smrtí. Světlo Kristova kříže, to je jas Zmrtvýchvstalého, vítězná záře velikonočního jitra.

Následování Kristova kříže znamená, jak nás učí i dnešní čtení z Písma svatého, pohlédnout na kříž s vírou, když na nás dolehnou kříže každodenního života. Znamená spojit své denní křížky s křížem Kristovým a nést je v Kristově síle. Na golgotské skále našeho světa stojí Ježíšův kříž už pro všechny časy. Jeho paprsky odpouštějí vinu a obdarovávají životem toho, kdo na něj s vírou pohlédne. Ale na skále, kde Ježíš zemřel, stály kříže tři. Prostřední Ježíšův byl kříž obětavé lásky. Po pravici byl kříž lítosti, po levici kříž lhostejnosti. Jeden z těch tří si volí za svůj každý člověk. Který kříž si zvolíš ty?

Přímluvy

Kristův kříž je svědectvím Boží lásky k lidem. Křížem bylo lidstvo zachráněno. Vyprošujme všem podíl na této záchraně. Ukřížovaný Ježíši, dej:

- Aby pokorná služba biskupů a kněží přinášela lidu posvěcení.
- Aby věřící byli poslušnými nauky Církve, která vede ke spáse.
- Aby tě lidstvo poznalo skrze obtíže a utrpení, které na ně doléhají.
- Aby tvůj kříž i dnešnímu světu přinesl pokoj a usmíření.
- Aby lidé byli vnitřně připraveni snášet vše, co na ně sešleš.
- Aby nemocní a trpící tím, že se darují tobě, našli smysl svého kříže.
- Abychom dokázali spolucítit s trpícími a pomáhat jim.
- Aby zemřelí prožívali věčnou spásu.

Boží Synu, tys přišel na svět, ne abys ho soudil, ale aby byl skrze tvůj kříž zachráněn. Pomoz všem lidem přijmout tuto nabízenou milost. Neboť ty žiješ a kraluješ na věky. – Amen.

MODLITBA NAD DARY

Prosíme tě, Bože, ať nás očistí obět', která na oltáři kříže smyla hřích celého světa. Skrze Krista, našeho Pána. - Amen.

ANTIFONA K PŘIJÍMÁNÍ

Až budu ze země vyvýšen, potáhnu všechny k sobě, praví Pán.

MODLITBA PO PŘIJÍMÁNÍ

Pane Ježíši Kriste, přijali jsme tvé tělo obětované za život světa a prosíme tě: ať je nám tvá vykupitelská smrt na kříži stálým zdrojem síly, abychom došli do slávy věčného života. Neboť ty žiješ a kraluješ na věky věků. – Amen.

K ZAMYŠLENÍ

Svátek Povýšení svatého Kříže je stejně jako kterákoli nedělní eucharistie návratem k velikonočnímu tajemství. Kříž je nejenom znamením pokoření a smrti, ale také symbolem vítězství, nejen důkazem mučednictví, ale také osvobození. Kříž sám o sobě není naším cílem, u kříže přece radostné poselství evangelia nekončí. Kříž nás přivádí k nejhlubšímu tajemství poslání Syna Božího, svatý Jan nám připomíná, že tímto tajemstvím je láska. V kříži tak máme neustále před očima skutečnost, že my jsme schopni milovat, protože sami jsme někým milováni. Bůh k nám lidem ve své lásce v Kristu sestoupil právě skrze kříž a stejným způsobem, prostřednictvím kříže, jsme my schopni dostat se k Bohu. Pravá láska je totiž vzájemná. Konec konců, to je také poslední cíl Velikonoc.